

14.5.2012

**TAMPEREEN KAUPUNKISEUDUN
TYÖLLISYYDENHOIDON KEHITTÄMISOHJELMA 2012-2016**

1 Esipuhe

Tampereen kaupunkiseudulla on pitkät perinteet työllisyydenhoidon palvelujen järjestämisestä kumppanuusyhteistyössä. Hyvä yhteistyö ja onnistuminen ovat perustuneet siihen, että hyväksytyt ohjelmat eivät ole jääneet pölyttymään toimistojen hyllyille ja arkistoihin vaan ne ovat toimineet punaisena lankana sille yhteistyölle, joihin eri toimijat ovat sitoutuneet. Ohjelmien täytäntöönpanosta on huolehdittu yhteisillä rakenteilla.

Uusi työllisyydenhoidon kehittämisohjelma on sisällöllisesti joustava tavalla, joka mahdollistaa reagoinnin proaktiivisesti toimintaympäristössä ja lainsäädännössä tapahtuviin muutoksiin. Ohjelmalle laaditaan vuosittain toteuttamissuunnitelma, joka mahdollistaa kumppaneiden varautumisen toteutukseen sekä taloudellisesti että toiminnallisesti.

Eri toimijoiden rooli työllisyydenhoidossa on vuosien varrella muuttunut. Olemme siirtyneet entistä enemmän tilaaja-tuottaja malliin, jossa tuotettavan palvelun laatua ja vaikuttavuutta säätelevät asiakkaiden palvelutarpeet. Tehokkuusvaatimukset ovat kasvavat, koska julkisen sektorin taloudelliset voimavarat palveluiden järjestämiseen ovat rajalliset.

Työllisyydenhoidossa sekä työnhakijat että työnantajat ovat asiakkaita. Työnhakija-asiakkaita ei ohjata enää yksittäisiin toimenpiteisiin, vaan heille tarjotaan palveluja, jotka mahdollistavat etenemisen koulutukseen tai työhön. Työantajille tarjotaan palveluita, jotka mahdollistavat heidän osallistumisensa nuorten ja pitkään työttömänä olleiden asiakkaiden työllistämiseen.

Kuntien vastuu erityispalveluita tarvitsevien työnhakijoiden palvelutuotannossa on kasvava. Tampereen kaupunkiseudulla on muotoutunut yhteinen käsitys siitä, että vastuun siirtäminen kunnille ei voi tapahtua hallitsemattomasti, vaan se vaatii yhteistä koordinaatiota. Silloin kun vastuu asiakkaalle järjestettävistä palveluista siirtyy kunnalle, täytyy asiakkaalle olla tarjolla myös tarvittavia palveluita. Vain tällä tavalla toimien turvataan, ettei asiakkuuden siirto ole pelkkä tilastollinen toimenpide, jossa mikään osapuoli ei ole voittaja.

TE– hallinnossa on meneillään isot muutosprosessit. Pirkanmaalla on vuoden 2013 alusta vain yksi hallinnollinen TE-toimisto ja toimipaikkaverkosto vähenee sitä myöten kun niiden vuokrasopimukset päättyvät. Tällainen valtion tuottavuusohjelmasta johtuva muutos on kunnille erityisen haastava. Asiakkaiden työllisyyspalveluiden turvaaminen koko kaupunkiseudulla vaatii niin TE– hallinnolta kuin kunniltakin innovatiivista yhteistyön asennetta. Aidosti on mietittävä, millä resursseilla ja välineillä turvataan se, että kaikki työnhakijat ja -antajat saavat tarvitsemansa palvelut. Vaikka monet asiat tuntuvat arjessa mahdottomilta hoitaa, niin tulee kuitenkin muistaa, että mahdottoman tekeminen mahdolliseksi vaatii vain hieman enemmän aikaa ja työtä.

Tämä on kolmas ja viimeinen työllisyydenhoidon seudullinen ohjelma, jonka esipuhetta kirjoitan. On hienoa olla siirtämässä tämänkin asiakirjan tavoitteita elävään elämään yhteistyössä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kumppanuusverkoston kanssa. Yhteistyö onnistuu, kun arvostamme toisiamme ja hyväksymme sen, että meillä on erilaiset roolit ja vastuut omissa tehtävissämme.

Yhdessä olemme enemmän.

Yksikönpäällikkö Matti Luukinen

2 Sisällysluettelo

TAMPEREEN KAUPUNKISEUDUN	1
TYÖLLISYYDENHOIDON KEHITTÄMISOHJELMA 2012-2016	1
1 Esipuhe	2
2 Sisällysluettelo.....	3
3 Johdanto.....	4
4 Arvio nykytilanteesta.....	5
5 Kehittämissuhtelman rakenne	7
6 Strateginen painopiste 1: Seutuyhteistyön uusien toimintamallien kehittäminen	10
6.1 Strateginen päämäärä ja kehittämissuhteet.....	11
7 Strateginen painopiste 2: Nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanon edistäminen	13
7.1 Strateginen päämäärä ja kehittämissuhteet.....	15
8 Strateginen painopiste 3: Monialaisten, yhteistyössä tuotettujen palvelukokonaisuuksien kehittäminen	15
8.1 Strateginen päämäärä ja kehittämissuhteet.....	16
9 Strateginen painopiste 4: Väli työmarkkinoiden yhteinen kehittäminen.....	20
9.1 Strateginen päämäärä ja kehittämissuhteet.....	21
10 Seuranta ja arviointi	21
11 Käytetyt käsitteet:	24
12 Lähdeaineisto:	25
13 Asiantuntijahaastattelut:	25
14 LIITTEET	26

3 Johdanto

Tampereen kaupunkiseudun työllisyydenhoidon kehittämisohjelma on yhteistyöasiakirja, jossa määritellään valtion ja kaupunkiseudun kuntien yhteinen tahtotila ja työllisyydenhoidon kehittämistavoitteet vuosille 2012-2016. Kehittämisohjelmassa julkilausutaan yhteinen visio sille, millaista työllisyydenhoitoa Tampereen kaupunkiseudulla tavoitellaan ja määritellään ne strategiset päämäärät ja kehittämistoimenpiteet, joilla tähän tavoitteeseen päästään. Kehittämisohjelmaan ovat sitoutuneet Tampereen TE-toimisto, Keski-Pirkanmaan TE-toimisto, jatkossa Pirkanmaan TE-toimisto, Pirkanmaan ELY-keskus sekä kaupunkiseudun kunnat: Tampere, Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Vesilahti ja Ylöjärvi. Kehittämisohjelma jalkautetaan toimenpiteiksi ja palveluiksi kunkin toimijan omana tai eri toimijoiden välisenä yhteistyönä. Seurannasta vastaa jatkossa toimijoiden edustajista koottu yhteistyörakenne.

Tämän ohjelman edeltäjä yhteisten suuntaviivojen määrittelyssä on ollut vuonna 2005 hyväksytty Tampereen kaupunkiseudun työpoliittinen toimintaohjelma 2005-2012. Toimintaohjelman uudistaminen koettiin tarpeelliseksi vaiheessa, jossa kuntien ja valtion välinen työnjako työllisyydenhoidon palveluissa on muuttumassa. Osaltaan muutospaineita synnytti myös ennakoitavissa olevat muutokset toimintaympäristössä ja rakenteissa.

Toimintaohjelman uudistamisprosessi on rakentunut laajaan kumppanuus- ja viranomaisyhteistyöhön. Toimintaohjelman uudistaminen käynnistyi syksyllä 2011 Ulla-Maija Koivulan (YTL, MBA) tekemästä sähköisestä kyselystä työllisyydenhoidon kentän toimijoille. Kysely jakaantui kahteen osaan, joista toinen oli tarkoitettu poliittisille luottamushenkilöille ja toinen työllisyydenhoidon kumppanuusverkoston toimijoille. Kyselyn tuloksissa painoutuivat toiveet toimintaohjelmasta, jota valmistellaan laajapohjaisesti yhteistyössä. Toimintaohjelman tavoitteet tulee olla selkeitä, sen toteutumista tulee seurata ja se tulee kirjoittaa selkeällä kielellä. Lokakuussa 2011 järjestettiin seminaari toimintaohjelman strategisten painopisteiden valinnasta. Seminaarin tulosten perusteella Työpoliittinen yhteistyöryhmä vahvisti toimintaohjelmalle strategiset painopisteet, jotka vastaavat pitkälti Hallitusohjelman 2011 työllisyyspoliittisia linjauksia. Painopisteiden ympärille kerättiin asiantuntijatyöryhmät, jotka kokoontuivat talvella 2012 ja tekivät esityksensä kunkin teeman visiosta, missiosta sekä ehdottivat konkreettisia toimenpiteitä toteutettaviksi.

Asiantuntijatyöryhmätyöskentelyn lisäksi toimintaohjelman laadinnassa hyödynnettiin eri yksittäisten asiantuntijoiden näkemyksiä työllisyydenhoidosta, sen kehittämistarpeista sekä painopisteistä. Talvella 2011-2012 toteutettiin kahdeksan asiantuntijahaastattelua. Toimintaohjelman uudistamishankkeessa ovat työskennelleet projektipäällikköinä Minna Joutsen (1.-31.8.2011) ja Marianne Rautiokoski (1.9.2011-30.4.2012) Tampereen kaupungin työllisyydenhoidon palveluyksiköstä. Hankkeen etenemistä ohjaamaan nimettiin myös Työpoliittisen yhteistyöryhmän jäsenistä koostuva ohjausryhmä. Hanketta ovat rahoittaneet Tampereen kaupunkiseudun kunnat ja Pirkanmaan ELY-keskus.

4 Arvio nykytilanteesta

Kehittämishjelmaa laadittaessa on käynnissä useita samanaikaisia muutosprosesseja joiden lopputulosta on vaikea arvioida. Hallitusohjelman 2011 mukaisesti valtion ja kuntien vastuut työllisyshoidossa ovat uudelleenarvioitavina. Samoin selvitetään tarpeet ja mahdollisuudet lainsäädännöstä, joka selkiyttää kuntien ja valtion välistä työnjakoa työllisyshoidon palveluiden järjestämisessä tai lainsäädännöstä, joka levittää ns. tyytoimintamallin kaikkiin kuntiin. Valtiovarainministeriössä 2011 valmisteltu selvitys kuntarakenteen ja –palveluiden elinvoimaisuudesta ennustaa muutoksia kuntarakenteisiin. Uutta kehittämishjelmaa rakennettaessa arvioitiin yhteisesti valittujen strategisten painopisteiden vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia. Arvioiden tulokset on koottu yhteen seuraavassa taulukossa:

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Seudullinen yhteistyö on vakiinnuttanut paikkansa ja ymmärrys yhteistyön tärkeydestä on yhteinen. - Kaupunkiseudulla on hyvää yritysyritystyötä ja elinkeinoelämä on hyvin mukana työllisyshoidossa. - Tampereen kaupunkiseudun TYP-toimintamallin kokemusten perusteella on hyvä rakentaa lisää mahdollisia uusia toimintoja tai laajentaa toiminta-alueita - Kaupunkiseudulla on monipuoliset ja runsaat koulutusmahdollisuudet. - Kaupunkiseudulla on runsaasti palvelutarjontaa työllisyshoidossa. - Kentällä on uusia toimijoita, jotka kehittävät aktiivisesti palvelukokonaisuuksiaan. - Työnhakija-asiakkaille rakennetaan yksilöllisiä palvelukokonaisuuksia. - Moniammatillinen ja prosessinomainen työote on jo osittain käytössä. - Välityömarkkinoille on kehitetty toimivia palveluita. 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Työllisyshoidon kokonaiskoordinaatio on ollut jäsentymätöntä. Kaupunkiseudun yhteistyöstä puuttuu koordinaatio ja seuranta. - Yhteistyö terveydenhuollon ja osin sosiaalihuollon kanssa ei ole toimivaa. - Kaupunkiseudun koulutukset ovat vetovoimaisia. Oman seudun nuorten vaikea päästä opiskelemaan korkeiden sisäänpääsyrajojen vuoksi. - Vaihtoehtoisia koulutusmalleja on vielä melko vähän. - Palveluissa on sekavuutta, pirstaleisuutta ja päällekkäisyyttä. - Organisaatioissa ei kaikin osin tunnusteta tai tunnusteta yhteistyötahojen perustehtäviä. - Asiakasohjaus on osin toimimatonta. - Välityömarkkinoiden kokonaisuuden hallinta on haasteellista. - Sosiaalisen kuntoutuksen välineet ovat riittämättömiä. - Tietojärjestelmien moninaisuus haittaa etenkin palveluiden nivelvaiheissa.
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valtion ja kuntien vastuista ja yhteistyöstä työllisyshoidossa on valmisteilla laki. - Kuntien vastuun kasvu palveluiden järjestämisessä lisää tarvetta kehittää uusia toimintatapoja. - TE-hallinnon organisaatorakenteen uudistuminen yhdenmukaistaa linjauksia ja palveluiden kohdistumista palvelutarpeen mukaisesti. - Kuntarakenteen muospaineiden yhteistyötä lisäävät vaikutukset - Yhteistyön kehittäminen työllisyshoidon palveluiden ja aikuissosiaalityön välillä. - Nuorten yhteiskuntatakuu luo uusia mahdollisuuksia. - Väestön eläköityminen lisää nuorten kysyntää työmarkkinoilla. - Varhainen puuttuminen ja osuva palvelutarvearvio ehkäisee työttömyyden pitkittymistä. - Välityömarkkinoiden kehittäminen vahvistamalla työnantajayhteistyötä ja tukemalla siirtymiä avoimille työmarkkinoille. - Palveluiden hankintamenetelmien kehittäminen tehokkuuden ja vaikuttavuuden näkökulmasta. - Palvelutuottajien ammatillisen osaamisen varmistaminen palveluiden hankinnassa. 	<p>Uhatt</p> <ul style="list-style-type: none"> - Meneillään on monia samanaikaisia muutoksia useilla eri sektoreilla → lopputulosta ei voi arvioida ennalta. - Hallitusohjelman linjaus siitä, että viimeistään 12 kk:n työttömyyden jälkeen asiakkuus kunnan vastuulle. Mikäli samalla ei kiinnitetä huomiota palveluiden resurssointiin, asiakkaiden palveluprosessit eivät etene. - Muutosvastarinta voi hidastaa palveluiden yhteistä kehittämistä. - Nuorten käytöshäiriöt, mielenterveyshäiriöt ja päihteiden käyttö ovat yleistymässä → syrjäytymisen riski kasvaa. - Asiakkaita ei ohjata palveluihin riittävän aikaisessa vaiheessa vaan työttömyysjaksot pidentyvät entuudestaan, jolloin ongelmat kasvavat ja moninaistuvat. - Vanhojen toimimattomien mallien ylläpito. - Välityömarkkinoilla tarjotaan palveluita yhä uudestaan samalle asiakaskunnalle. Siirtymiä ei tueta. - Palveluiden järjestämistä ohjaa jokin muu tekijä kuin asiakkaiden palvelutarve.

Kuva 1 SWOT: Työllisyshoito kaupunkiseudulla.

14.5.2012

Nykytilanteessa Tampereen kaupunkiseudulla on toteutettu työllisyydenhoitoa hyvässä yhteishengessä. Kentällä on paljon toimijoita ja palveluiden skaala on laaja. Toimijoiden ja palveluiden runsaus on positiivinen piirre mutta aiheuttaa myös pirstaleisuutta ja päällekkäisyyttä. Asiakkaiden ohjaaminen palveluihin on haasteellista. Yhdessä tehtävä työllisyydenhoidon työ kaipaakin terävöittämistä koordinaation, yhteisten tavoitteiden ja erityisesti niiden seurannan tasolla.

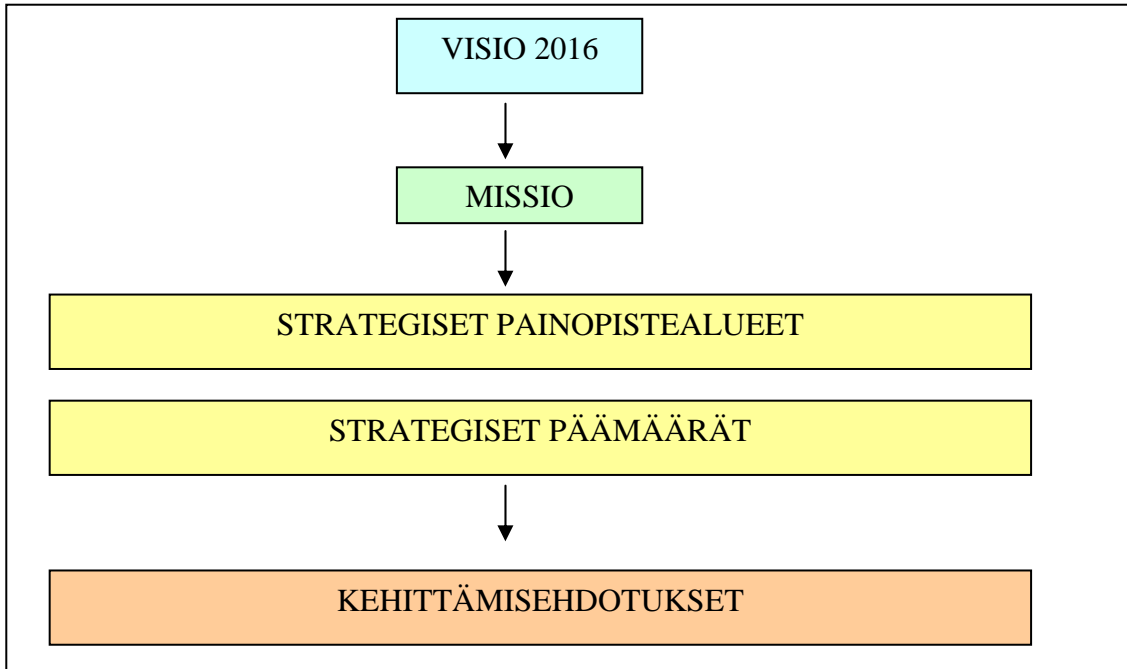
Työttömien määrä, työttömyyden rakenne ja kuntien panostukset työllisyydenhoitoon ovat erilaisia kaupunkiseudun eri kunnissa. Tämä asettaa lisähaasteen työllisyydenhoidon yhteiseen kehittämiseen. Konkreettinen näyte onnistuneesta yhteistyöstä on Tampereen kaupunkiseudun työvoiman palvelukeskus TYP, joka on seudullinen palvelu (pois lukien Orivesi). TYP-kokemusten pohjalta on hyvä lähteä kehittämään avauksia uusiin yhdessä järjestettäviin palveluihin.

Muutospaineiden aiheuttama vastarinta saattaa aiheuttaa ristiriitoja ja vetäytymistä työllisyydenhoidon yhteistyöstä. Uhkana nähdään, että palvelutarjonta kuntasektorilla kärsii ja toimivien palveluiden vaikuttavuus tukahtuu kasvavan asiakasmäärän myötä. Muutoksista kumpuaa kuitenkin tarve kehittää hyviksi todettuja käytäntöjä ja pilotoida uudenlaisia toimintatapoja. Palveluiden tehostaminen ja vaikuttavuuden parantaminen ovat avainasemassa. Yhteistyön keskeisiä teemoja ovat asiakkaiden palvelutarpeiden arviointi ja eri palveluiden välisten nivelvaiheiden kehittäminen siten että palveluista muodostuu työllisyydenhoidon hallittu palvelukokonaisuus, joka mahdollistaa asiakkaalle aukottoman työllistymispolun.

SWOT-analyysin peruskysymykset: ”Miten vahvuudet voidaan säilyttää?”, ”Miten heikkoudet voidaan kääntää vahvuuksiksi?”, ”Miten mahdollisuudet hyödynnetään?”, ”Miten uhkat käännetään mahdollisuuksiksi?”, ovat se perusta, jolle Työllisyydenhoidon kehittämisohjelma vuosille 2012-2016 on rakennettu.

5 Kehittämishojelman rakenne

Kehittämishojelman rakenne on esitetty kuvassa 2. Tampereen kaupunkiseudun työllisyydenhoidon kehittämishojelmalle on määritelty yhteistyötä ohjaava yhteinen visio ja missio. Kehittämishojelmaohjelma koostuu neljästä strategisesta painopisteestä, joille kullekin on määritelty strateginen päämäärä ja toiminnallisia kehittämisehdotuksia.

Kuva 2 Toimintaohjelman rakenne

Tampereen kaupunkiseudun työllisyydenhoidon kehittämishojelman visio:

Tampereen kaupunkiseudulla on vaikuttavat ja vastuulliset työllisyydenhoidon palvelut. Ne parantavat työnhakijoiden työmarkkinavalmiuksia ja edistävät työnantajille motivoituneen ja aktiivisen työvoiman saatavuutta.

Tampereen kaupunkiseudun työllisyydenhoidon kehittämishojelman missio:

Kuntien ja TE-hallinnon viranomaisyhteistyönä huolehditaan siitä, että asiakkaiden palvelutarpeet arvioidaan ja heidät ohjataan hallitusti soveltuviin palveluihin. Sen lisäksi, että kunnat vastaavat lakisääteisistä palveluista ja TE-hallinto palvelutarjontansa mukaisesti työnhakijoiden ja niitä tulevista koulutuspalveluista, kehitetään palveluita myös yhdessä. Yhteisesti kehitetään työllisyydenhoidon palveluita, jotka on tarkoitettu erityispalveluita tarvitseville työnhakijoille ja joiden palveluiden resursointi vaatii yhteistä panostusta. Työllisyydenhoidon palveluita kehitetään laajassa kumppanuusyhteistyössä, johon osallistuvat julkishallinnon lisäksi yksityinen ja 3. sektori, oppilaitokset sekä työnantaja- ja työntekijäjärjestöt.

Strateginen painopiste 1: Seutuyhteistyön uusien toimintamallien kehittäminen

Strateginen päämäärä: Tampereen kaupunkiseudulla työllisyydenhoitoa kehitetään seudullisena yhteistyönä.

Tampereen kaupunkiseudulla kehitetään seudullisia työllisyydenhoidon palveluja vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin kuntakohtaiset toimintaedellytykset huomioiden. Uudella seudullisella koordinaatio- ja ohjausrakenteella varmistetaan työllisyydenhoidon kehittämisohjelman toteutuminen ja seuranta sekä tulevaisuuden haasteisiin vastaaminen.

Kehittämissuositukset:

- Työllisyydenhoidon parhaita käytäntöjä toteutetaan koko seudulla kuntarajat ylittävänä yhteistyönä.
- Perustetaan toimiva koordinaatioryhmä työpoliittisen kehittämisohjelman seuraamiseksi ja toimeenpanon varmistamiseksi.
- Uusia toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä etsitään muista EU-jäsenmaista.

Strateginen painopiste 2: Nuorten yhteiskuntatakuun edistäminen

Strateginen päämäärä: Jokaisella nuorella on vastuullinen työllisyyttä edistävä toimintapaikka. Palveluiden kokonaisvaltaisella koordinaatiolla turvataan nuoren tarvitsemat palvelut ja varmistetaan palveluiden välinen toimiva yhteys. Vuorovaikutuksessa nuoren kanssa tehdään suunnitelma ja ohjataan nuori tarvittavaan palveluun huolehtien yhteistyössä nuoren kanssa hänen etenemisestään kohti työllistymistä. Seudullinen koordinaatioryhmä seuraa palveluiden kattavuutta asiakasvirtaan nähden.

Kehittämissuositukset:

- Nuorten palveluiden kehittäminen seudullisesti viranomais- ja kumppanuusyhteistyössä.
- Yhteistyön lisääminen asiakastietojen siirtymisen turvaamiseksi palveluiden nivelvaiheissa.
- Yhteistyön kehittäminen joustavien koulutusmahdollisuuksien lisäämiseksi nuorille.
-

Strateginen painopiste 3: Monialaisten, yhteistyössä tuotettujen palvelukokonaisuuksien kehittäminen

Strateginen päämäärä: Pitkään työttömänä olleille työnhakijoille tarjotaan suunnitelmallisia ja oikea-aikaisia palveluita, joilla tuetaan työllistymistä työmarkkinoille ja vastataan työnantajien rekrytointitarpeisiin sekä ehkäistään työelämästä syrjäytymistä ja pidennetään työuria.

Palveluihin ohjataan työnhakijoita, jotka tarvitsevat yksilöllisen palvelukokonaisuuden työllistyäkseen avoimille työmarkkinoille. Palvelukokonaisuudet koostuvat TE-hallinnon ja kunnan järjestämistä palveluista. Palveluiden tavoitteena on kehittää työnhakijoiden työelämävalmiuksia ja ammatillista osaamista. Palveluja tulee olla saatavilla niin, että niistä rakentuu loogisesti avoimille työmarkkinoille etenevä yksilöllinen palveluketju.

Kehittämisehdotukset:

- Palvelutarvearvion perustuvan asiakasohjauksen kehittäminen viranomaisyhteistyönä.
- Sosiaalisen kuntoutuksen kehittäminen.
- Kuntouttavan työtoiminnan kehittäminen.
- Tampereen kaupunkiseudun työvoiman palvelukeskuksen kehittäminen.
- Työnantajayhteistyön vahvistaminen työllisyshoidossa.

Strateginen painopiste 4: Väli työmarkkinoiden yhteinen kehittäminen

Strateginen päämäärä: Pitkään työttömänä olleille työnhakijoille tarjotaan suunnitelmallisia ja oikea-aikaisia palveluita, joilla tuetaan työllistymistä työmarkkinoille ja vastataan työnantajien rekrytointitarpeisiin sekä ehkäistään työelämästä syrjäytymistä ja pidennetään työuria.

Kehittämisehdotukset:

- Palveluiden hankinnan kehittäminen vaikuttavuuden parantamisen ja laajempien palvelukokonaisuuksien hankkimisen näkökulmista.
- Palkkatuetun työn vaikuttavuuden parantaminen asiakasohjausta, lisäpalveluita ja työnantajayhteistyötä kehittämällä.
- Väli työmarkkinoilla toimivien organisaatioiden palveluroolien selkiyttäminen ja palveluiden tavoitteiden tarkentaminen.

6 Strateginen painopiste 1: Seutuyhteistyön uusien toimintamallien kehittäminen

Tampereen kaupunkiseutuun kuuluvat Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Tampere, Vesilahti ja Ylöjärvi. Kaupunkiseutua voidaan pitää yhtenä työssäkäyntialueena: vuonna 2011 keskuskuntaan Tampereelle pendelöi keskimäärin 42 prosenttia muiden kaupunkiseudun kuntien työssäkäyvistä. (Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne, s. 223) Kaupunkiseudun kunnat ovat tehneet yhteistyötä työllisyshoidon tehtävien parissa jo pitkään, esimerkiksi kaksi edellistä työpoliittista toimintaohjelmaa on toteutettu yhteistyössä. Nykyisen työllisyshoidon seudullisen yhteistyön hyvä esimerkki on Tampereen kaupunkiseudun työvoiman palvelukeskus TYP, joka on vakiinnuttanut rooliaan ja kaupunkiseudulla vallitsee yhteinen ymmärrys työllisyshoidon yhteistyön ja sen kehittämisen tärkeydestä.

Työllisyshoidon yhteisen kehittämisen tavoitteena on turvata työllisyshoidon palvelut työnhakija-asiakkaille koko kaupunkiseudulla. Seudullinen yhteistyö ja verkostoituminen antavat myös hyvän pohjan osallistua entistä vahvemmin seutukuntien väliseen kilpailuun yrityksistä, työpaikoista ja osaavasta työvoimasta. Tiedossa on myös, että resurssit palveluiden järjestämiseen ovat rajalliset, jopa niukkenevat, jatkossakin. Toimiva yhteistyörakenne mahdollistaa tehokkaat ja vaikuttavat tavat järjestää palveluita. Resurssisäästöt työllisyyspalveluissa ovat mahdollisia, kun päästään eroon eri toimijoiden tekemästä päällekkäisestä työstä.

Kunnallinen työllisyshoito on vahvassa murroksen vaiheessa. Hallitusohjelmaan 2011 on kirjattu, että jatkossa vastuu työllisyyspalveluiden järjestämisestä yli 12 kuukautta työttömänä olleiden osalta tulee siirtymään kunnille. Hallituskaudella 2011-15 käynnistetään hallitusohjelman mukainen kuntakokeilu, jossa kokeillaan erilaisia tapoja järjestää yli 12 kuukautta työttöminä olleiden työllisyyspalveluita valtion ja kuntien yhteistyönä. Tampereen kaupunki on jättänyt hakemuksen osallistumisesta kokeiluun. Kokeiluhakemuksessa palveluiden seudullinen kehittäminen on tärkeässä roolissa. TE-hallinto toteuttaa parhaillaan toimisto ja toimipaikkaverkkouudistusta jonka vaikutukset aiheuttavat myös kunnille tarpeita arvioida toimintatapojaan uudelleen.

Meneillään on muutoksia, joiden lopullista vaikutusta ei tiedetä. Iso haaste työllisyshoidon ja työllisyyspalveluiden seudullisessa kehittämisessä on vakiintuneen koordinaation puuttuminen. Työllisyshoidossa on paljon toimijoita ja yhteistyö on aktiivista, mutta samalla palveluissa ja organisaatioissa on päällekkäisyyttä ja sekavuutta. Kaupunkiseudun työllisyshoidon kokonaisuus on varsin vaikeasti hahmotettavissa. Työllisyshoidon sektorilla tarvitaan kokoava ja yhteinen rakenne, joka toimii kattavasti koko kaupunkiseudun alueella.

6.1 Strateginen päämäärä ja kehittämissuhteet

Strateginen päämäärä:

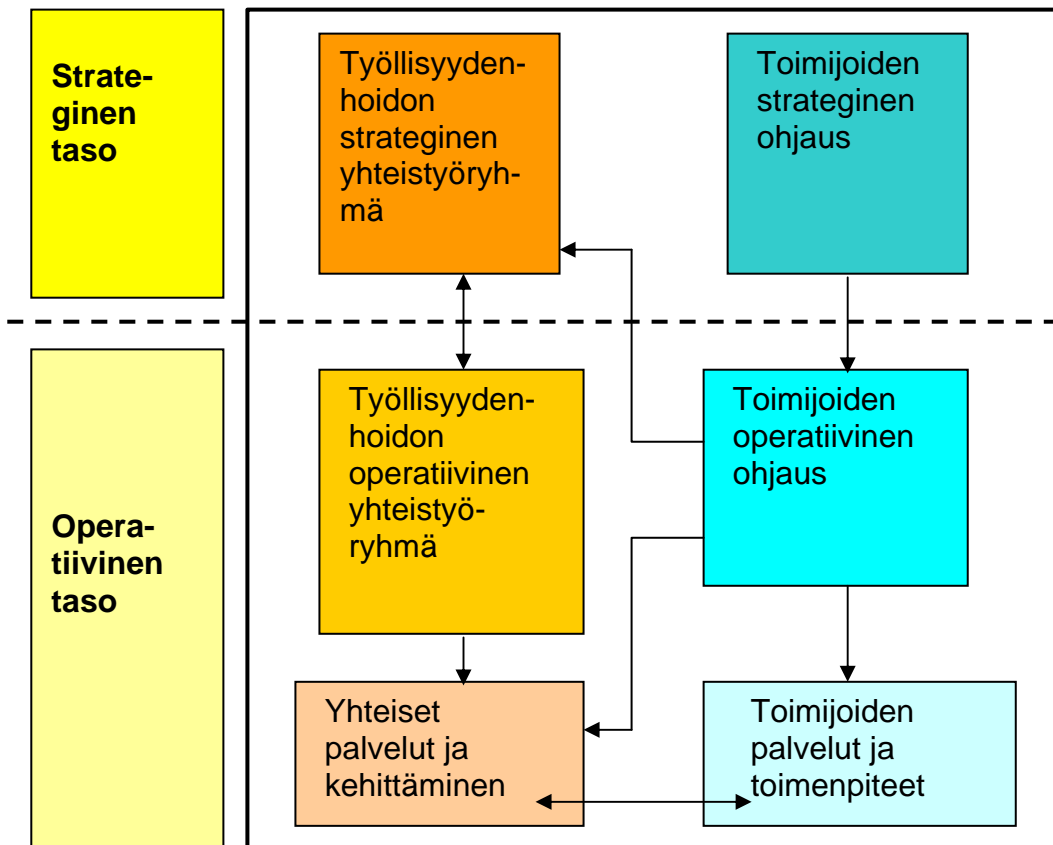
Tampereen kaupunkiseudulla työllisyshoitoa kehitetään seudullisena yhteistyönä. Tampereen kaupunkiseudulla kehitetään seudullisia työllisyshoidon palveluja vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin kuntakohtaiset toimintaedellytykset huomioiden. Uudella seudullisella koordinaatio- ja ohjausrakenteella varmistetaan työpoliittisen toimintaohjelman toteutuminen ja tulevaisuuden haasteisiin vastaaminen.

Kehittämissuhteet:

- Työllisyshoidon parhaita käytäntöjä toteutetaan kaupunkiseudulla kuntarajat ylittävänä yhteistyönä.
- Kehittämissuhteiden toteutumisen varmistetaan uudella tarkoituksenmukaisella yhteistyörakenteella
- Uusia toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä etsitään myös muista EU-jäsenmaista.

Yhteistyötä työllisyshoidon parhaiden käytäntöjen levittämiseksi ja niiden toteuttamiseksi koko seudulla lisätään. Tässä kehittämissuhteissa määritellään tämän yhteistyön tavoitteet. Palvelu- ja kehittämissuhteiden vahvistamisen lisäksi parhaiden käytäntöjen levittämistä tuetaan keskinäisten viestintäkäytäntöjen parantamisen kautta. Keskeinen toimenpide on seudullisen koordinaation ja seurannan yhteistyörakenteen uudistaminen.

Kehittämissuhteiden toteutumisen varmistamiseksi on tarpeellista uudistaa yhteistyön rakenteita. Uudella rakenteella tuetaan seudullisen yhteistyön tavoitteiden toteutumista. Uudistettu yhteistyörakenne jakaantuu strategiseen ja operatiiviseen tasoon, malli on esitetty alla olevassa kuvassa (kuva 3)

Kuva 3 Työllisyydenhoidon yhteisen kehittämisen koordinointi kaupunkiseudulla

Tässä kehittämissuunnitelmassa linjattujen yhteisen työllisyydenhoidon toiminnan tahtotilan (visio) ja tavoitteiden (strategiset päämäärät) toteutumista seurataan yhteistyön strategisella tasolla. *Työllisyydenhoidon strategisen yhteistyöryhmän* keskeinen tavoite on ylätasoinen koordinoiminen ja seuranta kautta muodostaa kaupunkiseudun työllisyydenhoidon toimenpiteistä kokonaiskuva. Strategisessa yhteistyöryhmässä tulee olla edustettuina keskeisesti ohjelmaan sitoutuneiden tahojen palveluiden ohjaamisesta ja järjestämisestä vastaavat tahot. Sen keskeiset tehtävät ovat seurata tämän kehittämissuunnitelman toteutumista ja ohjata resurssien käyttöä työllisyydenhoidon yhteisen kehittämisen osalta.

Yhteistyön operatiivinen taso jakaantuu kaupunkiseudun työllisyydenhoidon toimijoiden yhteisiin toimenpiteisiin, hankkeisiin ja palveluihin sekä eri toimijoiden erillisiin, niiden omiin linjauksiin ja toimintamalleihin perustuviin toimenpiteisiin. Tämän tason yhteistyötä seurataan *työllisyydenhoidon operatiivisessa yhteistyöryhmässä* sekä eri toimijoiden omissa seurantajärjestelmissä. Nämä toimenpiteet ovat tämän kehittämissuunnitelman tavoitteiden jalkauttamisen keskeinen osa ja toteutumisesta raportoidaan *työllisyydenhoidon strategiselle yhteistyöryhmälle*. Operatiivisessa yhteistyöryhmässä tulee olla vahva edustus käytännön toiminnasta vastaavista tahoista.

Uusien toimintamallien ja hyvien käytäntöjen etsimiseksi muista EU-maista esitetään perustettavaksi yhteinen hanke. Hankkeessa valitaan toiminnallisesti kiinnostavimmat kohdemaat, tutustutaan niiden toimintaan käytännön tasolla, arvioidaan niiden soveltuvuutta kaupunkiseudulle sekä luodaan mallit, joilla näitä valikoituja hyviä käytäntöjä istutetaan kaupunkiseudun toimintaan. Hanketta seurataan uudistetun yhteistyörakenteen kautta

7 Strateginen painopiste 2: Nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanon edistäminen

Nuorten yhteiskuntatakuu on yksi pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen kärkihankkeista ja sen päätavoite on nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen. Tavoitteeseen pyritään siten, että kaikille nuorille luodaan realistiset mahdollisuudet suorittaa perusasteen jälkeinen tutkinto ja työllistyä. Samalla kiinnitetään huomiota siihen, että nuoret eivät ajaudu liian pitkään jaksoon ilman aktiivista toimintaa. (TEM raporteja 8/2012, Nuorten yhteiskuntatakuu 2012, s.7)

Työikäisen väestön vähentyessä nuorten kiinnittyminen työmarkkinoille on entistä tärkeämpää. Suurin osa nuorista, n. 80%, siirtyy suhteellisen sujuvasti peruskoulun suorittuaan ammatilliseen koulutukseen, suorittaa tutkinnon ja työllistyy. Osa nuorista ei kuitenkaan kiinnity koulutukseen tai työelämään ja on vaarassa syrjäytyä.

Yhteiskuntatakuun toteuttamiseen sisältyy suuria haasteita, jotka johtuvat mm. sosiaali- ja terveystalouden sekä koulutuspaikkojen riittämättömyydestä, koulutuksen kohtaamiongelmissa, oppilashuollon ja urasuunnittelutuen riittämättömyydestä. Puutteita on myös eri viranomaisten vastuiden määrittelyssä ja yhteistyössä. Kohderyhmä voidaan jakaa kolmeen ryhmään: nuoriin, jotka a) eivät saa perusasteen jälkeen koulutuspaikkaa tai eivät suorita tutkintoa, b) ovat työttöminä työnhakijoina TE-toimistossa ja c) eivät ole aktiivisessa toiminnassa tai tarvitsevat muuta tukea. Tässä kehittämissuunnitelmassa lähestytään nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanoa työllisyydenhoidon näkökulmasta. Kohderyhmänä ovat siis pääsääntöisesti ne nuoret, jotka ovat työttöminä työnhakijoina. Lisäksi halutaan kehittää aktiivisesti yhteistyötä mm. oppilaitosten ja sosiaalipalveluiden kanssa, jotta voidaan turvata nuoren hallittu siirtyminen palvelusta toiseen ja kehittää palveluista nuoren kannalta selkeä ja yhtenäinen kokonaisuus.

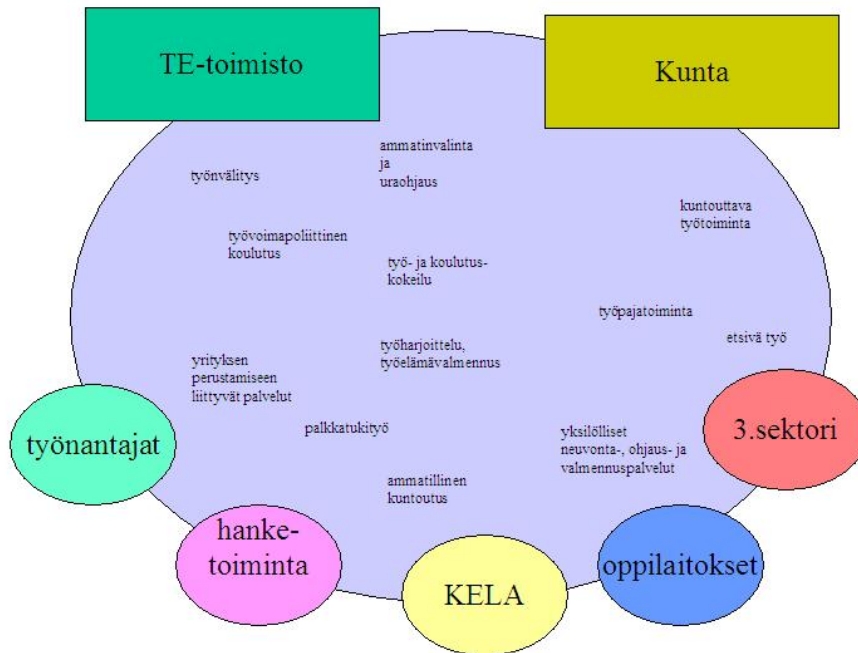
Tampereen kaupunkiseudulla oli maaliskuussa 2012 2374 alle 25-vuotiasta työtöntä nuorta, joista alle 20-vuotiaita oli 352. Lisäksi nuorten yhteiskuntatakuun piiriin kuuluu paljon 25-29 -vuotiaita nuoria, joita ei tilastoida erikseen kaupunkiseututasolla. Nuoret tarvitsevat palveluja ja toimintapaikkoja, jotka edesauttavat ja tukevat nuoren sijoittumista koulutukseen ja työelämään. Pekka Myrskylän tekemässä selvityksessä todetaan, että syrjäytymisen syyt ovat moninaisia ja syrjäytymiskehitys saattaa alkaa jo varsin varhain nuoren elämässä. Työllisyydenhoidon toimenpiteillä voidaan osaltaan vaikuttaa syrjäytymiskehitykseen ja ohjata nuori takaisin yhteiskunnan jäseneksi. Koulutuksella on tärkeä rooli. Pelkän perusasteen koulutuksen suorittaneen nuoren syrjäytymisriski on lähes kolminkertainen verrattuna ammatillisen toisen asteen koulutuksen saaneisiin. Samoin työttömyystilastoissa koulutus on keskeinen tekijä. Pelkän peruskoulun käyneiden työttömäksi joutumisen riski on kaksinkertainen toisen asteen koulutuksen suorittaneisiin verrattuna. (Myrskylä 2011, s.10-12).

Yksittäisiä toimenpiteitä tai palveluita tärkeämpää on selvittää syyt sille, miksi nuori on syrjässä työelämästä ja koulutuksesta ja ohjata nuori yksilöllisen palvelutarpeensa mukaiseen oikeaan palveluun. Jokaisella nuorella tulee olla yksi vastuullinen taho, joka vastaa kokonaistilanteesta. Lisäksi on tärkeää huolehtia eri palveluiden välisistä nivelvaiheista siten, että tieto ja palaute edeltäneistä vaiheista on hyödynnettävissä koko palveluketjun ajan.

14.5.2012

TE-hallinnon ja kuntien tarjoamien nuorten työllisyshoidon palvelujen tavoitteena on ohjata kaikki nuoret koulutukseen ja työelämään nivelvaiheet¹ turvaten. Näin varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus ja mahdollistetaan työurien pidentäminen alkupäästä.

Tampereen kaupunkiseudulla on tarjolla monipuolisesti työllisyyspalveluita ja koulutusmahdollisuuksia nuorille. Eri palvelunjärjestäjät ja kouluttajat tekevät laajamittaista yhteistyötä. Seuraavaan kuvaan (kuva 4) on koottu tällä hetkellä toimivat nuorten työllisyshoidon palvelut ja työllisyshoitoa tukevat palvelut sekä niitä tuottavat tahot.

Kuva 4 Nuorten työllisyshoidon palvelut ja niitä tuottavat tahot

Vaikka nuorille suunnattuja palveluja on paljon, muodostavat ne pirstaleisen ja vaikeasti hahmotettavan kokonaisuuden ja kokonaiskoordinaatio on puutteellista. Useat toimijat ja hankkeet työskentelevät nuorten työllistymisen hyväksi, mutta ne eivät kaikin osin tunne toistensa työtä ja tämä saattaa johtaa päällekkäiseen työhön tai toisaalta palveluiden katvealueisiin. Kaupunkiseudun eri kuntien työllisyys- ja sosiaalipalvelut ovat erilaisia. Esimerkiksi etsivä nuorisotyö, joka sijoittuu peruskoulun ja TE-palveluiden välimaastoon on joissain kaupunkiseudun kunnissa organisoitu osaksi työllisyshoitoa ja joissain kunnissa selkeästi osaksi nuoriso- tai sosiaalipalveluja. Myös kolmas sektori toimii joissain kunnissa etsivän työn toteuttajana.

¹ Nivelvaihe; Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaihetta ei voida tarkastella yksinomaan kahden koulutusasteen välisenä taitekohtana, vaan vaiheena, jossa nuoret tekevät tärkeitä koulutusväyliä ja ammattiuraa koskevia ratkaisuja. Nivelvaihe onkin ymmärrettävä pidempänä siirtymävaiheena, jossa nuori alkaa asteittain selkiyttää omaa suuntautumistaan ja pyrkimyksiään ja päätyy vähitellen jonkinasteiseen varmuuteen elämänsä suunnasta. (Perusopetuksen ja toisen asteen kehittämistyöryhmän muistio; Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:33, sivut 10-11)

14.5.2012

Pirkanmaan ELY-keskuksen ohjauksen yhteistyöryhmä² sekä kunnalliset nuorten palveluiden koordinaatioryhmät ovat tärkeitä toimijoita nuorten palveluiden jäsentämisen saralla. Seutukunnalta puuttuu kuitenkin nuorten palveluiden järjestämisen kokonaiskoordinaatio. Nuoret myös vaihtavat palvelua ja muuttavat kaupunkiseudulla paikkakunnalta toiselle eikä tarvittava tieto ohjaavien tahojen välillä kulje riittävästi.

7.1 Strateginen päämäärä ja kehittämissuhteukset

Strateginen päämäärä:

Jokaisella 17-29-vuotiaalla nuorella on vastuullinen työllisyyttä edistävä palvelu.

Kehittämissuhteukset:

- Nuorten palveluiden kehittäminen seudullisesti viranomais- ja kumppanuusyhteistyössä.
- Yhteistyön lisääminen asiakastietojen siirtymisen turvaamiseksi palveluiden nivelvaiheissa.
- Yhteistyön kehittäminen joustavien koulutusmahdollisuuksien lisäämiseksi nuorille.

Nuorten palveluiden seudullisen seurantajärjestelmän kehittämistä voidaan toteuttaa jatkossa uuden seudullisen ohjauksen kautta. Palveluiden kokonaisvaltaisella jäsentämisellä ja vahvalla eri toimijoiden välisellä käytännön tason yhteistyöllä turvataan nuoren tarvitsemat palvelut ja varmistetaan palveluiden välinen toimiva yhteys.

Strateginen yhteistyöryhmä seuraa ja kehittää palveluiden kattavuutta asiakasvirtaan nähden. Operatiivisen tason yhteistyöryhmä kerää nuorten tilannetta kuvaavia tilastotietoja ja kuulee eri asiantuntijoita. Lisäksi se käsittelee kerättyjä tilastoja, tekee huomioita ja aloitteita eteenpäin vietäväksi, tiedottaa nuorten palveluiden toteumatilanteesta sekä kehittää osaltaan nuorten palveluiden kokonaisuutta. Käytännön tiedon keräämistä, asiantuntijoiden kuulemistä ja nuorten palveluiden toteumatilanteen seuraamista varten tarvitaan yhteistä resurssia.

Nuorten koulutusmahdollisuuksia on jo nyt lukuisia, mutta ne ovat jokseenkin jäykkiä eivätkä anna tilaa erityistarpeille. Kaikille nuorille eivät sovi ns. valmiit koulutusväylät, vaan lisäksi tarvitaan erilaisia tukitoimia kuten esimerkiksi työpajatoimintaa tai tuettua työharjoittelua. Jos näistä suorituksista voitaisiin jatkossa antaa nuorelle opintopisteitä, voitaisiin tulevaisuudessa rakentaa toimivia yksilöllisiä opintopolkuja.

8 Strateginen painopiste 3: Monialaisten, yhteistyössä tuotettujen palvelukokonaisuuksien kehittäminen

² Ohjauksen yhteistyöryhmä; Pirkanmaan ELY-keskus on asettanut ohjauksen yhteistyöryhmän vuosille 2012-2015 Pirkanmaalle. Ryhmän tehtävänä on koordinoita elinikäisen ohjauksen kehittämistä, lisätä ja laajentaa toimijoiden yhteistyötä sekä tehdä esityksiä ohjaustoiminnan kehittämiseksi ja ohjaushenkilöstön täydennyskouluttamiseksi Pirkanmaalla.

14.5.2012

Kaupunkiseudulla eri toimijat tarjoavat runsaasti erilaisia työllisyys- ja sosiaalipalveluita. Myös kolmas sektori on aktiivinen palveluiden tuottaja. Muun muassa kuntouttavaa työtoimintaa on kehitetty voimakkaasti viime vuosina ja se tarjoaa hyvät puitteet eri viranomaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden väliseen yhteistyöhön. Asiakkaille on tarjolla moniammatillista ja prosessinomaista työllisyyspalvelua Tampereen kaupunkiseudun työvoiman palvelukeskuksessa (TYP), missä asiakkaille rakennetaan yksilöllisiä palvelukokonaisuuksia.

Toisaalta työllisyydenhoidon kokonaispaketissa on puutteita, yhteistyö terveydenhuollon, sosiaalipalveluiden ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalveluiden voisi olla vahvempaa. Ikuisuusongelmana työllisyyspalveluissa on eri palveluiden asiakaskriteerien täsmentymättömyys, mikä vaikeuttaa asiakkaiden ohjaamista palvelutarpeen mukaiseen palveluun. Palvelut eivät muodosta saumattomia palveluketjuja vaan liian paljon tapahtuu asiakkaan turhaa ohjaamista palvelusta toiseen. Palveluiden väliset rajapinnat ovat osin liian etäällä toisistaan, osin päällekkäisiä, aiheuttaen jatkuvaa hankausta arjen työssä.

Työllisyydenhoito on murroksessa ja se on pakotettu uudistumaan uusien linjausten kautta. TE-hallinto on uudistamassa sekä organisaationsa että palvelunsa. Palveluiden tuottaminen eri toimintalinjoissa³ on aikaansaanut kaupunkiseudun kunnillekin paineen kehittää työllisyyspalveluidensa toimintatapoja ja yhteistyötään TE-hallinnon kanssa.

Hallitusohjelmassa 2011 linjataan, että pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi käynnistetään kokeilu, jossa viimeistään 12 kuukauden jälkeen työllisyydenhoidon päävastuu siirretään kunnalle/kunnille. Tämä luo mahdollisuuden kehittää yhteisesti palveluita, jotta voidaan turvata jatkossa entistäkin laadukkaammat työllisyydenhoidon palvelut. Samalla vastuunsiirto hallinnonalalta toiselle voidaan nähdä uhkana, mikäli resursseja palveluiden toteuttamiseen ei siirry vastaavassa suhteessa asiakasmäärän kanssa.

Huhtikuussa 2011 julkaistiin asiantuntijaryhmän selvitys heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työelämäosallisuuden⁴ lisäämisestä (Työelämäosallisuuden lisääminen on yhteinen asia, 2011). Selvityksessä tarkastellaan niitä toimenpiteitä, joilla voidaan lisätä pitkäaikaisesti työttömien, vaikeasti työllistyvien ja syrjäytymisuhan alla olevien sekä vammaisten henkilöiden aktiivista työelämäosallisuutta, kuntoutusta ja hyvinvointia sekä yhteiskunnallista osallistumista. Selvityksen keskeinen tavoite on parantaa eri hallinnonalojen ja -tasojen välistä yhteistyötä sekä selkeyttää vastuita asiakkaiden elämäntilanteiden kokonaisuuden huomioon ottamisessa ja yhteiskuntaosallisuuden tukemisessa. Ehdotukset ovat osaltaan osa hallitusohjelmaa. Tampereen kaupunkiseudun työllisyydenhoidon kehittämisohjelman kolmannen painopisteen strateginen päämäärä kehittämis ehdotukset pohjautuvat pitkälti tähän selvitykseen ja siinä esille tuotuihin kehittämistarpeisiin. Haasteita on arvioitu osana kaupunkiseudun työllisyydenhoidon kehittämistä.

8.1 Strateginen päämäärä ja kehittämis ehdotukset

Strateginen päämäärä:

³ **TE-toimintalinjat**; valtakunnalliset TE-toimintalinjat: 1) Työnvälitys- ja yrityspalvelut, 2) osaamisen kehittämisen palvelut ja 3) tuetun työllistymisen palvelut.

⁴ **Työelämäosallisuus**; käsite muodostuu sanoista: työelämä ja osallisuus. Työelämällä tarkoitetaan tässä kehittämisohjelmassa palkkatyöhön perustuvaa ansiotyön elämänpiiriä tai sitä tavoittelevaa muuta työelämässä tapahtuvaa toimintaa. Osallisuudella tarkoitetaan yksilön mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristön kehittämiseen ja päätöksentekoon.

14.5.2012

Pitkään työttömänä olleille työnhakijoille tarjotaan suunnitelmallisia ja oikea-aikaisia palveluita, joilla tuetaan työllistymistä työmarkkinoille ja vastataan työnantajien rekrytointitarpeisiin sekä ehkäistään työelämästä syrjäytymistä ja pidennetään työuria.

Palveluihin ohjataan pitkään työttömänä olleita työnhakijoita, jotka tarvitsevat palveluista muodostetun palvelukokonaisuuden työllistyäkseen avoimille työmarkkinoille.

Palvelukokonaisuudet koostuvat TE-hallinnon ja kunnan järjestämistä palveluista.

Palveluiden tavoitteena on kehittää työnhakijoiden työelämävalmiuksia ja ammatillista osaamista. Palveluja tulee olla saatavilla niin, että niistä rakentuu loogisesti avoimille työmarkkinoille etenevä yksilöllinen työllistymispolku.

Kuva 5 kuvaa monialaista, yhteistyössä tuotettua palvelupolkua, jota etenemällä asiakkaan siirtyminen työttömyydestä avoimille työmarkkinoille toteutuu.

Alkukartoitus ja palvelutarvearvio				Avoimille työmarkkinoille siirtymistä tukevat työllisyyspalvelut, esim. työhönvalmennus, palkkatuettu työ, oppisopimus- ja toppis-koulutukset
<ul style="list-style-type: none">• Työllistymissuunnitelma• Aktivointisuunnitelma• Kuntoutussuunnitelma	Sosiaalinen ja/tai terveydellinen kuntoutus	Kuntouttava työtoiminta	Osaamista kehittävät työllisyyspalvelut, esim. työkokeilu, työelämävalmennus, työvoimapoliittinen koulutus	

Kuva 5 Työelämäosallisuuden ja valmiuksien lisääntymisen myötä avoimille työmarkkinoille

Kehittämisehdotukset:

- **Palvelutarvearvion ja palveluohjauksen kehittäminen viranomaisyhteistyönä.**
- **Sosiaalisen kuntoutuksen kehittäminen..**
- **Kuntouttavan työtoiminnan kehittäminen.**

14.5.2012

- **Tampereen kaupunkiseudun työvoiman palvelukeskuksen⁵ palveluiden kehittäminen.**
- **Työnantajayhteistyön vahvistaminen työllisyydenhoidon palveluissa.**

Asiakkaan palvelutarvearvioon perustuvaa asiakasohjausta kehitetään yhteistyössä eri toimijoiden kesken. Toimiva palveluohjaus edellyttää kaikkien asiakkaita palveluihin ohjaavien tahojen yhteistä ymmärrystä palveluiden kokonaistarjonnasta sekä siitä, mitä palveluita on kohdennettu eri asiakkaille. Yhteisen asiakasohjaus-osaamisen helpottamiseksi palveluille kaivataan yhteismitallisia palvelukuvauksia ja asiakkuuskriteereitä (määrittely, millaiseen asiakkaan tarpeeseen palvelu vastaa). Suunnitelmallisella ja pitkäjänteisellä palveluprosessilla on oleellinen merkitys heikossa työmarkkina-asemassa oleville asiakkaille. Aktivointisuunnitelmien⁶ käyttöä asiakasohjauksen välineenä tehostetaan ja käytäntöjä yhtenäistetään.

Tavoitteena on määritellä sosiaalisen kuntoutuksen palvelut ja tunnistaa niiden paikka asiakkaan palvelukokonaisuudessa. Hyödynnetään ja edelleen kehitetään jo olemassa olevia palveluita asiakkaiden palvelutarpeiden pohjalta. Tiivistetään yhteistyötä muun muassa työttömien terveystarkastusten, aikuissosiaalityön ja Kelan kanssa. Sovitaan yhteisesti palvelutarvearvioon pohjautuvista asiakkaiden palveluprosessien koordinoitavuista.

Kuntouttavan työtoiminnan palvelujen saatavuutta ja palveluihin pääsyä kehitetään seutukunnallisesti. Kuntouttavan työtoiminnan palvelu tulee saada nykyistä joustavammin osaksi asiakkaan palvelukokonaisuutta. Kehittämistyön tavoitteena on varmistaa, että kuntouttavan työtoiminnan palvelua järjestetään seutukunnalla asiakkaiden palvelutarpeita vastaavasti, ja että tähän osoitetaan tarvittavat resurssit. Kuntouttavan työtoiminnan palvelun sisältö on mitoitettava asiakkaan toimintakyvyn mukaisesti siten, että se vahvistaa asiakkaan työelämäosallisuutta ja luo edellytyksiä jatkossa osallistua työhallinnon toimenpiteisiin ja työllistyä avoimille työmarkkinoille. Kuntouttavan työtoiminnan palvelua vahvistavia muita palveluita kuten työhönvalmennusta kehitetään aktiivisesti. Kehittämistoimenpiteiden tarkoituksena on parantaa kuntouttavan työtoiminnan palvelun laatua ja vaikuttavuutta.

Työvoiman palvelukeskus –palvelussa pitkäkestoista ja monialaista tukea tarvitseville työnhakijoille on tarjolla palvelukokonaisuus, jossa työnhakijat saavat yksilöllistä ja moniammatillista tukea. Heidän kanssaan rakennetaan useasta eri palvelusta koostuva prosessinomaisesti etenevä palvelukokonaisuus, jossa aktivoidaan työnhakijat kehittämään työelämävalmiuksiaan ja osaamistaan vastaamaan työnantajien tarpeita. Palvelu perustuu selkeisiin asiakaskriteereihin sekä TE-toimiston ja kuntien yhteiseen asiakasohjaukseen.

⁵ **Työvoiman palvelukeskuksessa** tuotetaan osa TE-hallinnon ja kuntien yhteistyössä järjestämistä 3. palvelulinjan eli tuetun työllistymisen palveluista. TE-hallinnon osuutta palvelusta kehitetään osana TE-toimiston 3. palvelulinjan palveluita ja kuntien osuutta palvelusta osana omistajakuntien työllisyyspalveluita. Palvelu perustuu TE-hallinnon, seudun kuntien ja KELAn keskinäiseen sopimukseen.

⁶**Aktivointisuunnitelma** Aktivointisuunnitelma tulee tehdä viipymättä TE-toimiston, kunnan sosiaalihuollon ja asiakkaan yhteistyönä aktivointiehdon täytyttyä tai asiakkaan tarpeen niin vaatiessa. Aktivointisuunnitelmassa huomioidaan asiakkaan oma näkemys ja työelämäkokemus sekä eri toimijoiden tarjolla olevat palvelut. Suunnitelmaan on sisällytettävä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluita, jos asiakas ei työ- ja toimintakyvyn rajoitteiden vuoksi kykene osallistumaan kuntouttavaan työtoimintaan. Viranomaisen on velvollinen ohjaamaan asiakkaan hänelle oikea-aikaisen palvelun piiriin. Aktivointisuunnitelman teon yhteydessä sovitaan, miten sen toteutumista seurataan ja kuka on työttömän henkilön yhteyshenkilö työllistymisprosessin / kuntouttavan työtoiminnan aikana. Erityisesti siirtymävaiheissa yhteisvastuullinen tuki on asiakkaalle tärkeää.

14.5.2012

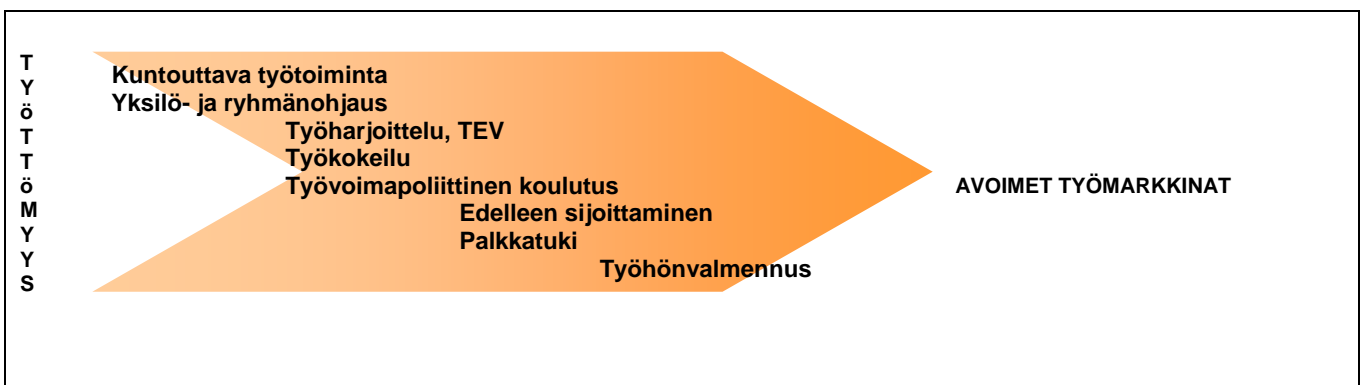
Tavoitteena on työnhakijan työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Palvelu toteutetaan tiiviissä yhteistyössä paikallisten työnantajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Palvelun järjestävät seudun kunnat ja TE-hallinto yhteistyössä. Palvelun asiakasmäärää nostetaan hallitusti vuodesta 2013 lähtien. Resursseja ja toimintatapojen tarkastellaan sekä kehitetään asiakasprosesseja. Työskentelyssä varmistetaan yksilöllisen prosessinomaisen työtteen säilyminen. Selvitetään tarpeet ja mahdollisuudet laajentaa Työvoiman palvelukeskuksen palvelut koko kaupunkiseudulle.

Työnantajayhteistyössä toteutetaan sekä yleistä ennakoivaa että yksittäisen asiakastapauksen pohjalta kohdennettua tapaa tehdä yritys yhteistyötä. Työnantajasuhteita vahvistetaan ja etsitään yhä uusia mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä. Työllisyyspalveluissa lisätään yrityksille tarjottavia palveluita.

9 Strateginen painopiste 4: Välityömarkkinoiden yhteinen kehittäminen

Välityömarkkinoiden⁷ tavoitteena on tarjota pitkään työttömänä olleille mahdollisuuksia vahvistaa osaamistaan ja ammattitaitoaan niin, että työllistyminen avoimille työmarkkinoille on mahdollista. Välityömarkkina-palveluita tarjotaan kolmannella sektorilla, kunnissa ja yrityksissä. Välityömarkkinoilla on tarjolla palveluita, jotka tukevat työn tekemistä tai edistävät työhön sijoittumista. Palveluihin ohjataan pitkään työttömänä olleita työnhakijoita, jotka tarvitsevat palveluista muodostetun palvelukokonaisuuden työllistyäkseen avoimille työmarkkinoille. Palvelukokonaisuudet koostuvat TE-hallinnon ja kunnan palveluista, joihin kytketään tarvittaessa palvelujen ostoja. Palvelutarve tunnistetaan yhteistyössä työnhakijan kanssa. Palveluiden tavoitteena on kehittää työnhakijoiden työelämävalmiuksia ja ammatillista osaamista. Palveluja tulee olla saatavilla niin, että niistä rakentuu loogisesti avoimille työmarkkinoille etenevä yksilöllinen työllistymispolku.

Välityömarkkinoiden kehittämisen tavoite on työvoimapolitiittisten palveluiden, kuten palkkatuetun työn ja työvoimapolitiittisten harjoitteluiden vaikuttavuuden parantaminen. Kuvassa 6 kuvataan välityömarkkinoiden asiakasta avoimille työmarkkinoille suuntaavaa prosessia.

Kuva 6 Välityömarkkinoiden prosessi. Välityömarkkinoilla tuetaan siirtymiä kohti avoimia työmarkkinoita.

Toimivien välityömarkkinoiden edellytys on välityömarkkinatoimijoiden ja avointen työmarkkinoiden työnantajien välinen tiivis yhteistyö. Tampereen kaupunkiseudulla välityömarkkinoiden kehittämistyötä on tehty pitkään eikä kehittämistä aloiteta ”tyhjältä pöydältä”. Haasteena kehittämistyössä on välityömarkkinatoimijoiden suuri määrä ja kokonaisuuden hallinta. Kolmannen sektorin toimijoiden tavoitteiden selkeyttäminen, siirtymien tukeminen ja erityisesti yritysten vahvempi rooli välityömarkkinoilla avaavat jatkossa mahdollisuuksia luoda entistä toimivammat välityömarkkinat.

⁷ Välityömarkkinoilla tarkoitetaan työ- ja elinkeinoministeriön käyttämän määritelmän mukaan työttömille tarjottavia määräaikaista työmahdollisuuksia joko palkkatuetussa työsuhteessa tai ilman työsuhdetta työmarkkinatoimenpiteinä. Välityömarkkinoilla toimivia työnantajia ovat lähinnä yhdistykset ja työllistävät säätiöt, jotka saavat yhteiskunnalta taloudellista tukea työmahdollisuuksien tarjoamiseksi. Työnantajilta edellytetään taloudellisen tuen vastineeksi, että työntekijälle tai työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuvalla tarjotaan normaalityömarkkinoita enemmän työnohjausta ja tukea. (TEM julkaisuja, Työ ja yrittäjyys, 17/2012, s. 11)

9.1 Strateginen päämäärä ja kehittämisehdotukset

Strateginen päämäärä:

Pitkään työttömänä olleille työnhakijoille tarjotaan suunnitelmallisia ja oikea-aikaisia palveluita, joilla tuetaan työllistymistä työmarkkinoille ja vastataan työnantajien rekryointitarpeisiin sekä ehkäistään työelämästä syrjäytymistä ja pidennetään työuria.

Kehittämisehdotukset:

- **Palveluiden hankinnan kehittäminen vaikuttavuuden parantamisen ja laajempien palvelukokonaisuuksien hankkimisen näkökulmista.**
- **Palkkatuetun työn vaikuttavuuden parantaminen**
- **Eri työnantajien roolin vahvistaminen ja selkiyttäminen pitkään työttömänä olleiden työllistäjänä.**

Työllisyydenhoidon palvelujen tavoitteena on saada työnhakija asiakkaat työllistymään pysyvästi. Palveluita hankittaessa kiinnitetään huomiota palveluiden vaikuttavuuteen.

Palveluja suunnitellaan työmarkkinatietouden ja työnhakijoiden ajantasaisten työnhaku- ja koulutustietojen pohjalta. Pitkään työttömänä olleiden työnhakijoiden osaamista ja koulutustarpeita arvioidaan suhteessa työnantajien osaamisvaatimukseen. Hyödynnetään mm. tietoa työnantajien kokemista rekryointiongelmista sekä ennakoitietoa eri ammattien työmarkkinatilanteesta.

Palkkatuen vaikuttavuutta parannetaan asiakasohjausta, lisäpalveluita ja työnantajayhteistyötä kehittämällä. Palkkatuetun työn tavoitteena on parantaa pidempään työttömänä olleiden mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille.

Pitkään työttömänä olleille henkilöille järjestetään palveluita kumppanuusperiaatteella. Selvitetään mahdollisuudet uusien työllistämistoimintamallien hyödyntämiseen ja käyttöönottoon välityömarkkinoilla. Välityömarkkinatoimijoiden rooleja palvelutuotannossa selkeytetään.

10 Seuranta ja arviointi

Tampereen kaupunkiseudun työllisyydenhoidon kehittämisohjelman tarkoitus on kehittää seudullista yhteistyötä työllisyydenhoidossa. Uudistustyössä nähtiin tarvetta myös vahvistaa tämän kehittämisohjelman merkitystä yhteistyötä määrittävänä asiantuntijana. Ohjelman visio on: ”Tampereen kaupunkiseudulla on vaikuttavat ja vastuulliset työllisyydenhoidon palvelut. Ne parantavat työnhakijoiden työmarkkinavalmiuksia ja edistävät työnantajille motivoituneen ja aktiivisen työvoiman saatavuutta”.

Vision mukaiseen tavoitetilan saavuttaminen edellyttää, että työllisyydenhoidon seudullista yhteistyötä koordinoidaan systemaattisesti. Koordinaatiolle on asetettu tässä ohjelmassa seuraavassa taulukossa esitetyt strategiset päämäärät ja niiden toteutumisen toimenpiteet.

Strateginen päämäärä	Toimenpiteet
Tampereen kaupunkiseudulla työllisyydenhoitoa kehitetään seudullisena yhteistyönä.	Työllisyydenhoidon parhaita käytäntöjä toteutetaan koko seudulla kuntarajat ylittävänä yhteistyönä.
	Kehittämishojelman toteutuminen varmistetaan uudella tarkoituksenmukaisella yhteistyörakenteella
	Uusia toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä etsitään myös muista EU-jäsenmaista
Jokaisella nuorella on vastuullinen työllisyyttä edistävä palvelu.	Nuorten palveluiden kehittäminen seudullisesti viranomais- ja kumppanuusyhteistyössä.
	Yhteistyön lisääminen asiakastietojen siirtymisen turvaamiseksi palveluiden nivelvaiheissa.
	Yhteistyön kehittäminen joustavien koulutusmahdollisuuksien lisäämiseksi nuorille.
Asiakkaalle tuotetaan Tampereen kaupunkiseudulla yksilöllisiä palvelukokonaisuuksia, jotka johtavat työelämäosallisuuden lisääntymiseen ja sitä kautta työhön.	Palvelutarvearvion ja palveluohjauksen kehittäminen viranomaisyhteistyönä
	Sosiaalisen kuntoutuksen kehittäminen
	Kuntouttavan työtoiminnan kehittäminen
	Tampereen kaupunkiseudun työvoiman palvelukeskuksen palveluiden kehittäminen
	Työnantajayhteistyön vahvistaminen työllisyydenhoidon palveluissa
Pitkään työttömänä olleille työnhakijoille tarjotaan suunnitelmallisia ja oikea-aikaisia palveluita, joilla tuetaan työllistymistä työmarkkinoille ja vastataan työnantajienrekryointitarpeisiin sekä ehkäistään työelämästä syrjäytymistä ja pidennetään työuria.	
	Palveluiden hankinnan kehittäminen vaikuttavuuden parantamisen ja laajempien palvelukokonaisuuksien hankkimisen näkökulmista
	Palkkatuetun työn vaikuttavuuden parantaminen
	Eri työnantajien roolin vahvistaminen ja selkiyttäminen pitkään työttömänä olleiden työllistäjänä.

Asetettujen strategisten päämäärien kehittämisehdotuksia ja toimenpiteitä käytetään vuosittaisen toteuttamissuunnitelman pohjana. Esityksen seuraavana vuoden toteuttamissuunnitelmasta tehdään strategiselle yhteistyöryhmälle vuonna 2012 syyskuun alkupuolella ja sitä seuraavina vuosina toukokuussa. Strateginen yhteistyöryhmä käsittelee esitykset ja tekee oman esityksensä, joka viedään yhteistyökumppaneiden käsittelyyn taloudellista ja toiminnallista varautumista varten. Ohjelman ja toteuttamissuunnitelman täytäntöönpanoa seurataan ja arvioidaan *työllisyydenhoidon strategisessa*

14.5.2012

yhteistyöryhmässä kolme kertaa vuodessa: toukokuussa, syyskuussa ja seuraavan vuoden tammikuussa. Kehittämishojelman toteutumisen mittarina on toteuttamissuunnitelman pohjalta suoritettut toimenpiteet.

11 Käytetyt käsitteet:

Nivelvaihe; Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaihetta ei voida tarkastella yksinomaan kahden koulutusasteen välisenä taitekohtana, vaan vaiheena, jossa nuoret tekevät tärkeitä koulutusväyliä ja ammattiuraa koskevia ratkaisuja. Nivelvaihe onkin ymmärrettävä pidempänä siirtymävaiheena, jossa nuori alkaa asteittain selkiyttää omaa suuntautumistaan ja pyrkimyksiään ja päätty vähitellen jonkinasteiseen varmuuteen elämänsä suunnasta. (Perusopetuksen ja toisen asteen kehittämistyöryhmän muistio; Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:33, sivut 10-11)

TE - toimintalinjat; valtakunnalliset TE -toimintalinjat: 1) Työnvälitys- ja yrityspalvelut, 2)osaamisen kehittämisen palvelut ja 3)tuetun työllistymisen palvelut.

Työelämäosallisuus; käsite muodostuu sanoista: työelämä ja osallisuus. Työelämällä tarkoitetaan tässä kehittämisohjelmassa palkkatyöhön perustuvaa ansiotyön elämänpiiriä tai sitä tavoittelevaa muuta työelämässä tapahtuvaa toimintaa. Osallisuudella tarkoitetaan yksilön mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristön kehittämiseen ja päätöksentekoon.

Aktivointisuunnitelma Aktivointisuunnitelma tulee tehdä viipymättä TE - toimiston, kunnan sosiaalihuollon ja asiakkaan yhteistyönä aktivointiehdon täytyttyä tai asiakkaan tarpeen niin vaatiessa. Aktivointisuunnitelmassa huomioidaan asiakkaan oma näkemys ja työelämäkokemus sekä eri toimijoiden tarjolla olevat palvelut. Suunnitelmaan on sisällytettävä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluita, jos asiakas ei työ- ja toimintakyvyn rajoitteiden vuoksi kykene osallistumaan kuntouttavaan työtoimintaan. Viranomainen on velvollinen ohjaamaan asiakkaan hänelle oikea-aikaisen palvelun piiriin. Aktivointisuunnitelman teon yhteydessä sovitaan, miten sen toteutumista seurataan ja kuka on työttömän henkilön yhteyshenkilö työllistymisprosessin / kuntouttavan työtoiminnan aikana. Erityisesti siirtymävaiheissa yhteisvastuullinen tuki on asiakkaalle tärkeää.

Työvoiman palvelukeskuksessa tuotetaan osa TE -hallinnon ja kuntien yhteistyössä järjestämistä 3. palvelulinjan eli tuetun työllistymisen palveluista. TE -hallinnon osuutta palvelusta kehitetään osana TE -toimiston 3. palvelulinjan palveluita ja kuntien osuutta palvelusta osana omistajakuntien työllisyyspalveluita. Palvelu perustuu TE -hallinnon ja seudun kuntien keskinäiseen sopimukseen.

Välityömarkkinoilla tarkoitetaan työ- ja elinkeinoministeriön käyttämän määritelmän mukaan työttömille tarjottavia määräaikaista työmahdollisuuksia joko palkkatuetussa työsuhteessa tai ilman työsuhdetta työmarkkinatoimenpiteinä. Välityömarkkinoilla toimivia työnantajia ovat lähinnä yhdistykset ja työllistävät säätiöt, jotka saavat yhteiskunnalta taloudellista tukea työmahdollisuuksien tarjoamiseksi. Työnantajilta edellytetään taloudellisen tuen vastineeksi, että työntekijälle tai työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuvalla tarjotaan normaalityömarkkinoita enemmän työnhajausta ja tukea. (TEM julkaisuja, Työ ja yrittäjyys, 17/2012 , s. 11)

12 Lähdeaineisto:

Tampereen kaupunkiseudun työpoliittinen toimintaohjelma 2005-2012

<http://tyollisyysportti-fi-bin.directo.fi/@Bin/2447753d3651e2ced21d27bb2a0e18fe/1333525333/application/pdf/23067/TampereenKaupunkiseudunTyopoliittinenToimintaohjelma.pdf>

Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne. Kunnallishallinnon rakennetyöryhmän selvitys. Osa I Selvitysosa. Valtiovarainministeriö, julkaisu 5a/2012.

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/03_kunnat/20120206Elinvo/nam_e.jsp

Hallitusohjelma 2011

<http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>

TEM raportteja 8/2012; Nuorten yhteiskuntatakuu 2012

http://www.tem.fi/files/32290/TEMrap_8_2012.pdf

Myrskylä Pekka.: Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella.

http://www.tem.fi/files/29457/TEM_12_2011_netti.pdf

Perusopetuksen ja toisen asteen kehittämistyöryhmän muistio; Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:33

http://www.tem.fi/files/29457/TEM_12_2011_netti.pdf

Työelämäosallisuuden lisääminen on yhteinen asia. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2011:4.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=3320152&name=DLFE-15421.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työ ja yrittäjyys 17/2012, Ei ylhäältä annettuna, vaan yhdessä tavoitteellisesti toimien. ESR-välityömarkkinahankkeiden toimintamallien siirrettävyyttä koskeva tutkimus.

http://www.tem.fi/files/32398/TEMjul_17_2012_web.pdf

13 Asiantuntijahaastattelut:

Haapio Tuula, sosiaalipalvelupäällikkö, sosiaali- ja terveyspalvelut, Tampereen kaupunki (13.12.2011)

Kankaala Kari, johtaja, kaupunkikehitysryhmä, Tampereen kaupunki (19.12.2011)

Lindberg Erja, erityisasiantuntija, Suomen kuntaliitto (15.12.2011)

Myllykangas Päivi, toimitusjohtaja, Tampereen kaupunkiseudun elinkeino- ja kehitysyritys Tredea oy (19.12.2011)

14.5.2012

Salmivirta Kauko, toiminnanjohtaja, Tampereen seudun Työllistämisyhdistys Etappi ry (2.12.2011)

Satonen Arto, kansanedustaja, Eduskunta (15.12.2011)

Sivunen Pentti, kaupunginjohtaja, Ylöjärven kaupunki (22.12.2011)

Vestala Leena, ylijohtaja, Pirkanmaan ELY-keskus (8.12.2011)

14 LIITTEET

Tilastot:

- Avointen työpaikkojen ja työttömien työnhakijoiden lukumäärä Tampereen kaupunkiseudulla 2005-2012
- Työllisyysaste Tampereen kaupunkiseudulla ja koko maassa 1989-2012
- Työttömien työnhakijoiden määrän kehitys kuukausittain Tampereen kaupunkiseudulla 2005-2012
- Virta työttömyyteen Tampereen kaupunkiseudulla 2005-2012
- Työttömyysaste kunnittain Tampereen kaupunkiseudulla
- Tilasto nuorten työllisyystilanteesta (alle 25-vuotiaat ammattikouluttamattomat sekä alle 30-vuotiaat ammattikoulutetut) 2005-2012